[א]שקילא טיבותך שדיא אחיזרי כבר תרגמא רב הושעיא לשמעתי' בבבל: בנן נוקבן דיהוויין ליכי מינאי וכו': רב תני [א]עד דתלקחן לגוברין ולוי תני עד דתבגרן לרב אע"ג דבגר ולוי אע"ג דאינסיב אלא [ב]בגר ולא אינסיב אינסיב ולא בגר דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי בארוסה ולא בגר וכן תני לוי במתניתיה עד דתבגרן וימטי זמניהון דאינסבן תרתי אלא או תבגרן או ימטי זמניהון לאיתנסבא כתנאי [ג]עד מתי הבת נזונית עד שתארס משום רבי אלעזר אמרו עד שתבגר תני רב יוסף עד דיהוויין איבעיא להו הויה דאירוסין או הויה דנישואין תיקו אמר ליה רב חסדא לרב יוסף מי שמיע לך מיניה דרב יהודה ארוסה יש לה מזונות או אין לה מזונות אמר ליה משמע לא שמיע לי אלא מסברא לית לה כיון דאירסה לא ניחא ליה דתיתזיל אמר ליה אם משמע לא שמיע לך מסברא אית לה כיון דלא קים ליה בגוה לא שדי זוזי בכדי ואיכא דאמרי אמר ליה משמע לא שמיע לי מסברא אית לה כיון דלא קים ליה בגוה לא שדי זוזי בכדי אמר ליה [ד]אי משמע לא שמיע לך מסברא לית לה כיון דאירסה לא ניחא ליה דתיתזיל: סימן דנברי שק זרף מאנה ויבמה שניה ארוסה ואנסה: בעו מיניה מרב ששת ממאנת יש לה מזונות או אין לה מזונות אמר להו רב ששת תניתוה [ה]אלמנה בבית אביה וגרושה בבית אביה ושומרת יבם בבית אביה יש לה מזונות רבי יהודה אומר עודה בבית אביה יש לה מזונות אינה בבית אביה אין לה מזונות רבי יהודה היינו ת"ק אלא לאו ממאנת איכא בינייהו דתנא קמא סבר [ו]אית לה ורבי יהודה סבר לית לה בעי ריש לקיש בת יבמה יש לה מזונות או אין לה מזונות כיון דאמר מר [ז][ב]כתובתה על נכסי בעלה הראשון לית לה או דלמא כיון ידאי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני אית לה תיקו: בעי רבי אלעזר בת שניה יש לה מזונות או אין לה מזונות

כיון

שקילא טיבותיך. מיזוק טובותיך שאתה סבור שנחזיק לך טובה בזו נטולה היא ממך ומוטלת על הקוצים: **לרב אע"ג דבגר.** בתמיה והלא בגרות מוציאה מרשות אב ולמה תיזון מביתו ובין לרבי בין לר' אלעזר בר' שמעון שנחלקו בדבר בפרק מציאת האשה (לקמן סח:) בעישור נכסים מודים במזונות דבין נשאו בין בגרו אבדו מזונות: **כי פליגי בארוסה.** רב אמר עד דתלקחן קיחה דאירוסין ואפילו לא בגר וללוי או תבגרן או ינשאו ויצאו מרשות אב לגמרי כי בגרות: **וכן תני לוי במתניתיה.** דלוי סידר ברייתא ששה סדרים כר' חייא וכרבי אושעיא: **תרתי.** בתמיה: **ומטי זמניהון.** הגיע זמן שנים עשר חודש לבתולה משתבעה הבעל כדלקמן באע"פ (דף נז.): **ארוסה יש לה מזונות.** ארוסה יתומה יש לה מזונות מן האחין או לא: הכי גרסינן **מסברא לית לה כיון דאירסה לא ניחא ליה דתיתזיל.** מסברא אני אומר שאין לה מזונות מן האחין דמאי טעמא תקון רבנן מזונות לבת מנכסי האב כי היכי דלא תיתזיל על הפתחים הכא ליכא למיחש להכי דכי חזי ארוס דמתזלא זיין לה איהו מדידיה ואע"פ שאינו מחויב לזונה דכיון דאירסה לא ניחא ליה דתיתזיל: **אמר ליה אי משמע לא שמיע לך.** בהדיא: **מסברא אית לה.** יש לך לומר שנזונת מן האחים דארוס לא זיין לה: **כיון דלא קים ליה בגוה.** אם תינשא לו שמא ימצא בה מום לא שדי זוזי בכדי: **ממאנת.** קטנה יתומה שהשיאוה אחיה[ג] ומיאנה בבעלה וחזרה אצלם: **יש לה מזונות.** עד שתבגר או לא מי אמרינן עקרתינהו לנישואי מעיקרן והויא לה כמי שלא ניסת או דלמא הא ניסת ויצאה מרשות אב: **אלמנה בבית אביה.** כלומר מן האירוסין דאי מן הנשואין לא אמרינן יש לה מזונות דעד דתלקחן תנן ואפילו ללוי בנשואין מודה: **ת"ק סבר ממאנת אית לה.** וה"ק אלמנה בבית אביה כו' וה"ה לממאנת דאין כאן נשואין דהא עקרתינהו ואתא רבי יהודה למימר עודה בבית אביה בתחלתה שלא יצתה משם בנשואין יש לה מזונות אבל משיצאה בנישואין אין לה: **בת יבמה.** הכונס את יבמתו וילדה לו בת יש לה מזונות לאחר מיתת האב מן האחין מנכסי אביה או לא: **כיון דאמר מר.** כתובתה אינה על נכסי יבם תנאי כתובה דילה נמי לאו על נכסיו הוא: **או דלמא.** כיון דאמרינן התם אי לית ליה נכסים לראשון תקינו לה רבנן משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: **אית לה.** נמי תנאי כתובה להיות בתו זונת: **בת שניה.** מי שנשא שניה מדברי סופרים דאמרי רבנן לקמן בפרק אלמנה (דף ק:) השניה אין לה כתובה ולא מזונות בתה שילדה לו ומת: **יש לה מזונות.** מנכסיו או לא:

כיון

דקיימי כוותיה כרים המקבל (ב"מ דף קד. ושם) דדרשי לשון הדיוט רבי מאיר ורבי יהודה והלל הזקן ורבי יהושע בן קרחה ורבי יוסי וכיון דדרשי לשון הדיוט שנהגו ההדיוטות לכתוב בשטרות אע"פ שלא תקנו חכמים כ"ש תנאי כתובה שהוא תקון חכמים והתם בהמקבל (ג"ז שם) מוכח דהכי הלכתא ומיהו קשה מבית הלל אהלל הזקן ושמא [ד]אע"ג דבית הלל הם תלמידי הלל הזקן פליגי עליה אי נמי כי לית להו לבית הלל מדרש כתובה היינו לגרע כחה אבל לייפות כחה אית להו ולהכי חזרו בית הלל להודות לבית שמאי ביבמות דהתם הוי ליפות כחה ולא משום קל וחומר דהתם כדמוכח מתניתין דהתם והא דהמקבל נמי לייפות כחה דעל ידי שהיה כתוב בכתובת אמן לכשתכנסי לחופה הוי לי לאינתו לא עשה בניה ממזרים וכתר חזרה אמרה הלל הזקן ומיהו בית שמאי אית להו מדרש כתובה אפילו לגרע כחה וקיימא לן כוותייהו דהא הכא בשמעתין לגרע כחה הוא: **הויה** דאירוסין או הויה דנשואין. הכא ליכא למיפרך אי הויה דנשואין היא אע"ג דבגר כדפריך לעיל לרב דתני עד דתלקחן דהתם פריך משום דמשמע דאתא לאפוקי מדלוי אבל הכא רב יוסף תני ברייתא באפי נפשה וקמשמע לן ניסאת כשהיא קטנה והוא הדין לאיבגר ולא איניסיב: **ארוסה** יש לה מזונות או אין לה מזונות. לא שמיע ליה פלוגתא דתנאי דלעיל אי נמי שמיע ליה ומבעיא ליה היכי הלכתא: **אלמנה** בבית אביה. פירש בקונטרס דהיינו מן האירוסין דמן הנשואין לכולי עלמא לית לה דכיון שנפקעה שעה אחת ממזונות שוב אין לה אבל מן האירוסין לא פקעי דקסבר ארוסה יש לה מזונות וא"ת א"כ אמאי נקט אלמנה כיון דאפילו לא נתאלמנה יש לה מזונות ויש לומר לאשמועינן אבל מן הנשואין אפילו נתאלמנה אין לה אי נמי לאשמועינן דוקא אלמנה מן האירוסין יש לה מן הנשואין אין לה אבל ממאנת אע"ג דנשאת אית לה ואתי שפיר הא דאמר ממאנת איכא בינייהו ואם תאמר ובשומרת יבם מאי אתא לאשמועינן דאי למידק דוקא מן האירוסין אבל מן הנישואין לא מאי איריא שומרת יבם אפילו אלמנה שאינה זקוקה ליבם נמי אין לה ויש לומר דנקט שומרת יבם לרבותא דלא מיבעיא ארוסה דאכתי מיחסרא מסירה לחופה אלא אפי' שומרת יבם דלא מיחסרא שיכול לבא עליה בעל כרחה אפי' הכי יש לה מזונות ורבינו תם מפרש אלמנה בבית אביה שהיתה נשואה ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה והיינו בבית אביה יש לה מזונות הואיל כשנתאלמנה או נתגרשה אכתי לא מת האב ולא בא זמן חיוב מזונות ולא מיפסיד מידי ודייק דממאנת לת"ק מבית אביה נפקא דמלתא רבי יהודה לטפויי למימר דעודה בבית אביה בעינן מכלל דת"ק דבית אביה אפילו יצתה והיינו בכה"ג דמיאנה דעקרתינהו לנשואין קמאי והרי היא כאילו לא נשאת מעולם ואין נראה דכיון דנשאת שוב אין לה מזונות דאין לאב רשות בה ופירוש הקונטרס נראה עיקר: **בת** יבמה יש לה מזונות או אין לה מזונות. נראה דיבמה עצמה פשיטא ליה דיש לה מזונות דגבי דידה אמרינן תנאי כתובה ככתובה וכי לית ליה לראשון תקינו לה גם מזונות משני אבל בת מיבעיא ליה אי אלימא כמותה למהוי תנאי כתובה ככתובה וכגון דלית ליה לראשון דאי אית ליה ממה נפשך גביא ובכה"ג אזלה בעיא דבת שניה דפשיטא ליה דשניה עצמה לית לה דלגבי דידה הוי תנאי כתובה ככתובה אבל גבי בת מיבעיא לן וי"מ דאף כדאית ליה לראשון קבעי אע"ג דלדידה פשיטא דאית לה מזונות בין אית ליה בין לית ליה כדפי' בבתו מיבעיא ליה דמראשון ודאי לית לה שהרי הוא לא כתב לה אלא בנן נוקבן דיהוויין ליכי מינאי אינון יתבין והאי לאו מיניה היא אבל מן השני דלמא אית לה כיון דאי לית לה מראשון תקינו לה משני דכל תנאי יהיו על השני מוטלין ולענין מזונות הבת אע"ג דאית ליה לראשון כיון שאינה נזונת מהם כמאן דלית ליה דמי ותקינו לה רבנן משני או דלמא משני נמי לית לה וצריך עיון אי הוה מצי למיבעי נמי לענין כתובת בנין דכרין דדלמא לית לה דהא מאחיו ירית או דלמא איכא למיחש דלמא מימנע האב ולא יהיב דחייש דלמא נפלה לה קמיה יבם ומיהו אארוסה נראה דלא הוה מצי למיבעי לענין כתובת בנין דכרין דהא לא יהיב לה אב מידי כל זמן שהיא ארוסה:

בת

עין משפט
נר מצוה

קיח א ב מיי' פי"ט מהל' אישות הלכ' י סמג לאוין פא ועשין סח טוש"ע אה"ע סימן סט סעיף ב וסי' קיב סעיף א:
קיט ג מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סי' קיב סעיף ג:
קכ ד ה מיי' שם הלכ' טו טוש"ע שם סעיף ד:
קכא ו ז מיי' שם הלכ' יד (וסמ"ג שם הל' יא יד) טוש"ע שם סעיף ה (וסי' קמו שם סעי' ד):

◆

תוספות רי"ד

א) כהנת היא אינה צריכא להטמא לו שאינו חשוב בעלה מיהו אם רצתה מטמאה לו דכהנת אינה מוזהרת על הטומאה דבני אהרן כתיב ולא בנות אהרן: מתה אינה יורשה. פי' נדוניית בית אביה דלא תקנו ירושת הבעל אלא עד שתכנס לחופה או תמסר לשלוחי הבעל: מת הוא גובה כתובתה פי' מו"מ והתוספת אם כתב לה טעמא דמת הוא הא מתה היא א"ל (כתובה) דין כתובה שהוא חייב לקוברה ומאי דתניא לעיל קבורתה תחת כתובתה בנשואה תניא שיורש נדוני' וכל נכסי מלוג שלה. פי' מ"ט אין לה כתובה כי מתה היא בחייו אין לה תביעת כתובתה ותקבר בשביל מו"מ שהוא יורש א"ר הושעיא שאין אני קורא בה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי. פי' תנאי ב"ד הוא זה אפילו לא כתב לה הלכך כ"ז שלא מת ולא גירשה ולא נשתעבד לה אינו יורש ממנה כלום ואע"פ שזה הטעם יש ליתן גם בנשואה שמתה בחייו וא"כ נמצא שאינו יורש מו"מ ותוספת שהרי לא נתחייב לחתם לה אפ"ה מורישם לבנים זכרים כדאמרינן טעמא כדי שיקפוץ וכו': כי אתא רבין אר"ל ארוסה שמתה א"ל כתובה א"ל אביי זילו אמרי לי' שקילי טיבותיך ושדי אחיזרא כבר תרגמה לעיל רב אושעיא ולוי לשמעתי' בבבל: בנין נוקבין וכו'. רב תני עד דתלקחן ולוי תני עד דתבגרן בגר אף על פי דלא אנסוב א"נ אנסוב אע"ג דלא איבגור דכ"ע לא פליגי דל"ל. פי' שהרי נישואין ובגרות מוציאין מרשות אב לגמרי כ"ש דאין לה מזונות כי פליגי בארוסה פי' בנערה שלא בגרה רב סבר לית לה דתני עד דתלקחן. פי' וקיחה דאירוסין שמה קיחה ולא מחייב במזונות ולוי סבר אית לה דתני עד דתבגרן. פי' אבל נערה אע"פ שנתארסה יש לה מזונות עד שתבגר או עד שתנשא: בתנאי עד מתי הבת ניזונית עד שתתארס משום ר"א אמרו עד שתבגר וקי"ל דאין הלכה כיחיד אלא כת"ק: בעו מיני' מר"ש ממאנת י"ל מזונות או אין לה מזונות. פי' הבת שהשיאוה בקטנותה אמה ואחי' ומיאנה בבעלה וחזרה אצל אחין יש לה מזונות מן האחין דאמרי' נשואין קמאי עקרי וה"ה כמי שלא נשאת

מסורת הש"ס

א) [שבת סג: וש"נ], ב) [יבמות פה. וש"נ], ג) בכ"מ: אמה ואחיה, ד) [עי' תוס' יבמות קיז. ד"ה כיון].

◆

גליון הש"ס

גמ' עד דתלקחן לגוברין. עיין לקמן דף נ"ט ע"ב תוס' ד"ה כיון נשאו:

◆

מוסף רש"י

שקילא טיבותך שדיא אחיזרא. נטולה טובתך ומוטלת על הקוצים (שבת סג.). כתובתה על נכסי בעלה הראשון. אבל יבמות קאי (יבמות פה.).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

ולא יצאת מבית אביה א"ד מ"מ מבית אביה יצאת ונשאת וא"ל מזונות אבל באלמנה וגרושה אפי' קטנה פשיטא דל"ל דהא לא עקרה לנשואין א"ל ר"ש תניתוה אלמנה בבית אביה וגרושה בבית אבוה ושומרת יבם בבית אבי' י"ל מזונות. פי' שנתארסה ונתאלמנה ונתגרשה והיא בבית אבי' ר"י אומר עודה בבית אבי' י"ל מזונות אינה בבית אביה א"ל מזונות ר"י היינו ת"ק אלא לאו ממאנת א"כ דת"ק סבר א"ל דעכשיו בבית אבי' חזרה ור"י סבר אין לה. כיון דיצא' מבית אביה והלכתא כת"ק: בעי ר"ל בת יבמה י"ל מזונות או א"ל מזונות. פי' ייבם את אשת אחיו והוליד ממנה בת י"ל לאותה בת מזונות אצל האחים בנכסי האב או אין לה כיון דאמר מר כתובתה ב) על נכסי הראשון אית לה פי' כדאמרן בהחולץ א"ד כיון דא"ל על השני כתובה תנאי כתובה נמי ל"ל כגון מזוני דתנאי כתובה ככתובה ואע"ג דנכסי דקמא כדייבם דמי שהרי קם הוא לנחלה אפ"ה אין על הבנים של יבם לזון את היבמה שהרי ראשון לא כתב לה אלא בנין נוקבין דיהווין ליכי מינאי ולא מאחי א"ד כיון דאי לית לה מראשון כתובה. פי' כגון שלא הניח נכסים שיעור כתובתה תקינו לה רבנן משני כדמפרש בהחולץ כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הלכך תנאי כתובה נמי כגון מזון הבת י"ל על השני וי"ל מזונות אצל הבנים (והאי דלא מיבעי' ליה ביבמה גופא נמי כה"ג משום דגבי יבמה פשיטא ליה דא"ל מזונות מנכסי יבם אצל הבנים שהרי מחמת נשואי ראשון נזקקה ליבם וכשמתה היבם נתאלמנה זו מנשואי ראשון והרי היא אלמנת ראשון וקורא אני בה ומיתזנא מנכסי כ"י מיגר אלמנותיך לפיכך מזונותי' על נכסי בעל הראשון ואם אין לו נכסים אין לה מזונות על נכסי שני) מאי תיקו: בעי ר"א בת שניה. פי' הבא על אם אמו והוליד ממנה בת (בן) ויש לו בנים מאשה אחרת ומת י"ל מזונות או לא

א) לאו דוקא כהנת אלא דקמ"ל רבותא דאפי' אם היא כהנת מ"מ אם רצתה מיטמאה לו. ב) נראה דכן צ"ל על נכסי הראשון כדאמרינן בהחולץ לית לה פי' כיון דאין לה על השני כתובה תנאי כתובה נמי לית לה וכו'.